

האשה שנתארמלה פרק שני כתובות כב.

תרי ותרי נינהו שני הדיינים כי אמרי לא גזל הוו להו תרי ותרי הם שניים נגד שניים והוי ספק ולא מתכשר זהכי להיות דיין, דקי'ל

לקמן בפרקין (דף כו.) אין ערער פחות משנים ואף מוציאי הערער שהשלישי פסול לדון היו שניים:

הגמרא ממשיכה לדון **אי ערער** איזה סוג פסול מדובר, האם **דפגם משפחה** שהעידו עליו שהוא עצד ועצד

פסול לדין ולעדות ופסולו נלמד מ ק'ו מאשה שפסולה כדאמר בפ' החובל (ב'ק פח.) ושם נאמר למסקנא שזה נלמד משניים, מגזלן ואשה או מגזלן וקטן:

דוחה הגמרא שבפגם משפחה הוי רק **גלוי מלתא בעלמא** הוא משחתמו את האשרתא קיום השטר אמאי אין

מעידין עליו מאי חשד נוגע צעדות איכא, הכא דבר זה האם הוא עדייןעבד או לא לריכין הן לזרר, ודבר העשוי לגלות הוא שיצדקו אחריו האם הוא עובד אצל אדון עד שיצורר הדבר, ואין עדותן של אלו תלוי בהגדתן, עניין מעשי להשיאו אישה, ואין אלא מגלי דבר בעלמא שהוא לא עבד, וזה רק לצורך לצרפו כדיין שלישי לקיום שטר: **לעולם**

אימא לך **ערער** דגולנותא ואמנם זה עדות מעשית המחייבת ממון ו**קאמרי** הני ידעינן ביה אלא שהם אינם מכחישים ואומרים שלא גזל, אלא שיודעים **דעצד תשוצה**

על דרכיו וגם קיים והשיצ את הגולה: **א"ר זירא הא מלתא** הדברים שאני הולך לומר **מרבי אבא שמיע לי**

שמעתי ממנו **ואי לאו רצי אכא דמן עכו** ואם לא רבי אבא דמן עכו שהזכירה לי לאחר זמן: **שכחתי** שכחתי: ג' שישבו לקיים את השמר **ומס אחד מהם** עד שלא חתמו: ולא הספיקו לחתום על שטר הקיום, במקרה זה צריכים

לשנות מנוסח שטר הקיום הרגיל ו **לריכין למיכתז** [כו'] **במותב תלתא הוינא** וחד ליתוהי כשהתכנסו לקיים

השטר היינו שלשה, ואחד איננו דקיום השטר כששנים קיימוהו: ובאופן

זה חתימת השניים הנותרים מאשרת שהיו שלשה שקיימו את השטר: **אמר** רב נחמן בר יצחק ואי כתב ביה **שטרא דנן נפק לקדמנא** זי דינא פו לא לריך ואם כתוב באשרתא, ששטר זה הגיע לפנינו לבית הדין,

לא צריך להוסיף ולכתוב שאחד איננו ללא מקרי זי דינא פו לא לריך דאינו נקרא בית דין בפחות משלשה, ואף שלבסוף חותמים רק שניים, **שואלת** הגמרא ודלמא בית דין חצופה הוא, וכדשמואל, דאמר שמואל

שנים שדנו דיניהם דין, אלא שנקרא ב"ד חצופה, על פי דברי שמואל יש אפשרות לכנס בית דין רק של שניים, ואמנם הוא נקרא בית דין חצופה, ובכל אופן להלכה אין פוסקים כך וצריכים שלשה לקיום שטרות.

מתרצת הגמרא **דכתיב ביה** שכתוב בשטר **זי דינא דרצנא אשי** וכך מוכח שהוא בית דין חשוב של שלשה, ומסביר רש"י שלא דווקא שזה היה כתוב בשם הבית דין אלא אורחא דמילתא נקט הגמרא תפסה

תרי ותרי נינהו. כי אמרי לא גזל הוו להו תרי ותרי ולא מתכשר זהכי דקי'ל לקמן בפרקין (דף כו.) אין ערער פחות משנים: **דפגם משפחה**. שהעידו עליו שהוא עצד ועבד פסול לדין ולעדות ק'ו מאשה כדאמר בפ' החובל (ב'ק פח.): **גלוי מילתא בעלמא** הוא. משחתמו אמאי אין מעידין עליו מאי חשד נוגע צעדות איכא הכא דבר זה לריכין הן לזרר ודבר העשוי לגלות הוא שיצדקו אחריו עד שיצורר הדבר ואין עדותן של אלו תלוי בהגדתן ואין אלא מגלי דבר בעלמא: **דעצד תשוצה**. והשיב את הגולה: **ואי לאו רצי אכא דמן עכו**. שהזכירה לי לאחר זמן: **שכחתי**. שכחתי: **ומס אחד מן**. עד שלא חתמו: **לריכין למיכתז** כו'. דקיום השטר צלשה והרואה שנים חתומין זו יאמר ששנים קיימוהו: **ואי כפז ביה שטרא דנן נפק קדמנא** זי דינא פו לא לריך. דלא מקרי זי דינא זליר מתלתא: **זי דינא דרצנא אשי**. אורחא דמילתא נקט שהוא היה ראש ישיבה במתא מחסיא בימי רב נחמן בר יצחק שהוא מרא דשמיטתא דודאי זי דינא דרב אשי לא עבדין בתרי: **ואמר לנא רצנא אשי**. לאזדקין ליה ולקוימי דיון דרב אשי גופיה הוציקן איזו ודאי לתלתא אמר ויש מפרשין ואמר לנא רצנא אשי תלתא נינהו ולא נהירא לי דאי רב אשי חד מנהון מאי ואמר לנא דכתבי ביה: **מסני נשצין**. לבין העובדי כוכבים: **וטעורה אני**. שלא נבעלתי לעובד כוכבים: **נאמנא**. ומוסרת לכהן: **ואס משניסם** כלו עדים. בגמרא מפרש להייא קאי: **גמ' נפסי לאיש אסרה**. לכל העולם דלא ידעינן למאן וכי אמר הוה התיבה לו: **שנאמן לאסור** אס צפו. כשהיא קטנה או נערה שצדו לקדשה כדאמרי' בפ' נערה שנפתתה מנין שאס אמר קדשהיה לפלוני שהוא נאמן לאסרה על הכל: **אס צפי נפסי**. אלמא בדידיה תליא נתינה והימניה קרא למימר הכי: **הוה למס לי**. כיון דלאו להפס שאסר מיצני ליה: **ולא ליצס**. אס הוליא שס רע על נישואי אחיו שאין היצס נידון כמוליא שס רע ליענש במאה כסף והכי מוכח לקמן בפרק נערה:

תרי ותרי נינהו אי ערער דפגם משפחה גלוי מלתא בעלמא הוא לעולם אימא לך ערער דגולנותא וקאמרי הני ידעינן ביה דעבד תשובה א"ר זירא הא מלתא מרבי אבא שמיע לי ואי לאו רבי אבא דמן עכו שכחתה ג' שישבו לקיים את השטר ומת אחד מהם צריכין למיכתב במותב תלתא הוינא וחד ליתוהי אמר רב נחמן בר יצחק ואי כתב ביה שמרא דנן נפק לקדמנא בי דינא תו לא צריך ודלמא בית דין חצופה הוא וכדשמואל דאמר שמואל שנים שדנו דיניהם דין אלא שנקרא ב"ד חצופה דכתיב ביה כי דינא דרבנא אשי ודלמא רבנן דבי רב אשי כדשמואל סבירא להו דכתיב ביה ואמר לנא רבנא אשי: מתני' האשה שאמרה אשת איש הייתי וגרושה אני נאמנת שהפה שאסר הוא הפה שהתיר ואם יש עדים שהיתה אשת איש והיא אומרת גרושה אני אינה נאמנת אמרה נשביתי וטהורה אני נאמנת שהפה שאסר הוא הפה שהתיר ואם יש עדים שנשבית והיא אומרת טהורה אני אינה נאמנת ואם משנשאת באו עדים הרי זו לא תצא: גמ' א"ר אסי מנין להפה שאסר הוא הפה שהתיר מן התורה שנאמר את בתי נתתי לאיש הזה לאשה לאיש אסרה הזה התיירה ל"ל קרא סברא היא הוא אסרה והוא שרי לה אלא כי איצטריך קרא לכדרכ הונא אמר רב דא"ר הונא אמר רב מנין לאב שנאמן לאסור את בתו מן התורה שנאמר את בתי נתתי לאיש הזה למה לי מיבעי ליה לכדתני ר' יונה דתני ר' יונה את בתי נתתי לאיש הזה הוה ולא ליבם ת"ד האשה שאמרה אשת איש אני וחורה ואמרה פנויה אני נאמנת והא שוויה לנפשה חתיכה דאיסורא אמר רבא בר רב הונא כגון שנתנה אמתלא לדבריה תניא גמי הכי אמרה אשת איש אני וחורה ואמרה פנויה אני אינה נאמנת ואם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת ומעשה גמי באשה אחת גדולה שהיתה גדולה בנוי וקפצו עליה בני אדם לקדשה ואמרה להם מקודשת אני לימים עמדה וקידשה את עצמה אמרו לה חכמים מה ראית לעשות כן אמרה להם בתחלה שבאו עלי אנשים שאינם מהוגנים אמרתי מקודשת אני עכשיו שבאו עלי אנשים מהוגנים עמדתי וקדשתי את עצמי וזו הלכה העלה רב אחא שר הבירה לפני חכמ' באושא ואמרו אם נתנה אמת' לדבריה נאמנת בעא מיניה שמואל מרב אמרה בטמאה אני וחורה ואמרה טהורה אני מהו אמר ליה אף כזו אם נתנה

האשה שנתארמלה פרק שני כתובות כב.

בשמו שהוא היה רבנא אשי ראש ישיבה צמתא בעיר מחסיא צימי רב נחמן **בר יצחק, דהוא מרא דשמעתא** שהוא אמר דין זה דודאי צי דינא דרב אשי לא עזדין צתרינ: שהבית דין של רב אשי בוודאי לא היו מקיימים שטר בשניים בלבד.

ממשיכה הגמרא לשאול על כך **ודלמא רבנן דבי רב אשי בדשמואל סבירא** להו שאפשר לעשות מעשה בית דין בשניים בלבד,

מתרצת הגמרא **דכתיב ביה ואמר לנא רצנא אשי** לאזדקוקי ליה ולקיומי שנכתב באשרתא

במפורש שרב אשי בעצמו ביקש לקיים השטר , **דכיון דרב אשי גופיה הזקיקן** איהו ודאי לתלתא אמר, והיות ורב אשי עצמו ביקש לקיים השטר בוודאי הצריך שלשה כפי

שנפסק לדינא, **ומביא רש"י** פירוש נוסף ויש מפרשין ואמר לנא רצנא אשי וכתובת שמו בלבד מוכיחה שהם תלתא נינהו והוא אחד מהם, דוחה רש"י פירוש זה ולא נהירא לי דאי רב אשי חד מנהון שאם רב אשי אחד מהם מאי ואמר לנא דכתבי ציה: לצורך מה כתבו התיבות "ואמר לנא" מה אמר להם, אם הוא אחד מהשלשה (ולדבריהם

היה צריך לכתוב לקדמת בית דינא ורבנא אשי):

מתני' האשה שאמרה אשת אישי וגרושה אני ורוצה להינשא, הרי היא נאמנת שהפה

שאסר כשאמרה שהיא אשת איש הוא הפה שהתיר שחזרה ואמרה גרושה אני ואם יש עדים שהיתה אשת איש, ואסורה להינשא לאחר והיא אומרת גרושה אני ומוותרת לשוק אינה נאמנת, ואין מתירין לה להינשא עד שתביא עדים שפנויה היא, אמרה נשציתי לצין העוזדי כוכציס: והרי נאסרת לכהונה בכך, אבל כשממשיכה ואומרת **ועסורה אני** שלא נבעלתי לעוזד כוכציס: נאמנת

ומותרת לכהן: **שהפה שאסר הוא הפה שהתיר, ואם יש עדים שנשבית לבין העכו"ם והיא אומרת מהורה אני שלא נבעלתי אינה נאמנת ואסורה לכהן, ואם משנשאת צאו עדים** בגמרא מפרש אהייא קאי: האם דין זה שבאו עדים אחר שנשאת הוא לגבי אשת איש שאומרת גרושה אני, או לגבי שבויה לכהן שבאו עדים שנשבית הרי זו לא תצא:

גמ' א"ר אסי מנין להפה שאסר הוא הפה שהתיר מן התורה שנאמר את בתי נתתי לאיש הזה לאשה, ומשמעות הפסוק דכשהאב אומר את בתי נתתי - לאיש - אסרה לכל העולם דלא ידעינן למאן, כי משמע כל איש ואיש ולא מסויים וכי אמר הזה התירה לבעלה שהוא האיש המסויים.

שואלת הגמרא - **למה לי קרא** למה צריך לזה לימוד מפסוק הרי סברא היא - הוא אסרה והוא שרי לה האב אסרה לכל כשאומר שנתקדשה ומתירה למקדש מתרצת הגמרא - **אלא כי איצטרך**

תרי ותרי נינהו אי ערער דפגם משפחה גלוי מלתא בעלמא הוא לעולם אימא לך ערער דגולנותא וקאמרי הני ידעינן ביה דעבד תשובה א"ר זורא הא מלתא מרבי אבא שמיע לי ואי לאו רבי אבא דמן עכו שכחתה ג' שישבו לקיים את השטר ומת אחד מהם צריכין למיכתב במותב תלתא הוינא וחד ליתוהי אמר רב נחמן בר יצחק ואי כתב ביה שמרא דנן נפק לקדמנא בי דינא תו לא צריך ודלמא בית דין חצוף הוא וכדשמואל דאמר שמואל שנים שדנו דיניהם דין אלא שנקרא ב"ד חצוף דכתיב ביה כי דינא דרבנא אשי ודלמא רבנן דבי רב אשי בדשמואל סבירא להו דכתיב ביה ואמר לנא רבנא אשי: מתני' האשה שאמרה אשת אישי וגרושה אני נאמנת שהפה שאסר הוא הפה שהתיר ואם יש עדים שהיתה אשת איש נשבית ומהורה אני נאמנת שהפה שאסר הוא הפה שהתיר ואם יש עדים שנשבית והיא אומרת מהורה אני אינה נאמנת ואם משנשאת באו עדים הרי זו לא תצא: גמ' א"ר אסי מנין להפה שאסר הוא הפה שהתיר מן התורה שנאמר את בתי נתתי לאיש הזה לאשה לאיש אסרה הזה התירה ל"ל קרא סברא היא הוא אסרה והוא שרי לה אלא כי איצטרך קרא לכדרכ הונא אמר רב דא"ר הונא אמר רב מנין לאב שנאמן לאסור את בתו מן התורה שנאמר את בתי נתתי לאיש הזה למה לי מיבעי ליה לכדתני ר' יונה דתני ר' יונה את בתי נתתי לאיש הזה הזה ולא ליבם ת"ד האשה שאמרה אשת איש אני וחזרה ואמרה פנויה אני נאמנת והא שוויה לנפשה חתיכה דאיסורא אמר רבא בר רב הונא כגון שנתנה אמתלא לדבריה תניא גמי הכי אמרה אשת איש אני וחזרה ואמרה פנויה אני אינה נאמנת ואם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת ומעשה גמי באשה אחת גדולה שהיתה גדולה בנוי וקפצו עליה בני אדם לקדשה ואמרה להם מקודשת אני לימים עמדה וקידשה את עצמה אמרו לה חכמים מה ראית לעשות כן אמרה להם בתחלה שבאו עלי אנשים שאינם מהוגנים אמרתי מקודשת אני עכשיו שבאו עלי אנשים מהוגנים עמדתי וקדשתי את עצמי וזו הלכה העלה רב אחא שר הכירה לפני חכמ' באושא ואמרו אם נתנה אמתל' לדבריה נאמנת בעא מיניה שמואל מרב אמרה טמאה אני וחזרה ואמרה מהורה אני מהו אמר ליה אף בוו אם נתנה

תרי ותרי נינסו: כי אמרי לא גזל הוו להו תרי ותרי ולא מתכשר בהכי דקי"ל לקמן בפרקין (דף כו.) אין ערער פחות משנים: דפגם משפחה. שהעידו עליו שהוא עבד ועבד פסול לדין ולעדות ק"ו מאשה כדאמר בפ' החובל (כ"ק פה.): גלוי מילתא בעלמא הוא. משתמנו אמאי אין מעדיין עליו מאי חשד נוגע בעדות איכא הכא דבר זה לריכין הן לכרר ודבר העשוי לגלות הוא שיצדקו אחריו עד שיצורר הדבר ואין עדותן של אלו תלוי בהגדתן ואין אלא מגלי דבר בעלמא: דעבד פשוט. והשיב את הגולה: ואי לאו רבי אבא דמן עכו. שהזכירה לי לאחר זמן: שכתסה. שכתתיה: ומת אחד מהן. עד שלא חתמו: צריכין למיכסב כו'. דקיום השטר בשלשה והרואה שנים חתומין בו יאמר שבשנים קיימוהו: ואי כפס ציה שטר' דנן נפק קדמנא צי דינא טו לא צריך. דלא מקרי צי דינא צליר מתלתא: צי דינא דרבנא אשי. אורחא דמילתא נקט שהוא היה ראש ישיבה צמתא מחסיא צימי רב נחמן בר יצחק דהוא מרא דשמעתא דודאי צי דינא דרב אשי לא עזדין צתרינ: ואמר לנא רצנא אשי. לאזדקוקי ליה ולקיומי דכיון דרב אשי גופיה הזקיקן איהו ודאי לתלתא אמר ויש מפרשין ואמר לנא רצנא אשי תלתא נינהו ולא נהירא לי דאי רב אשי חד מנהון מאי ואמר לנא דכתבי ציה: מסני נשציתי. לצין העוזדי כוכציס: ועסורה אני. שלא נבעלתי לעוזד כוכציס: נאמנת. ומוותרת לכהן: ואם משניסם צאו עדים. בגמרא מפרש אהייא קאי: גמ' נספי לאיש אסרה. לכל העולם דלא ידעינן למאן וכי אמר הזה התירה לו: שנאמן לאסור את כסו. כשהיא קטנה או נערה שבידו לקדשה כדאמרי' בפ' נערה שנפתתה מנין שאלם אמר קדשתיה לפלוני שהוא נאמן לאסרה על הכל: את כפי נספי. אלמא כדדידה תליא נתינה והימניה קרא למימר הכי: הוה למא לי. כיון דלאו להפה שאסר מיבעי ליה: ולא ליכס. את הוליא שם רע על נישואי אחיו שאין היכס נידון כמוליא שם רע ליענש צמאה כסף והכי מוכח לקמן בפרק נערה:

וקידשה את עצמה אמרו לה חכמים מה ראית לעשות כן אמרה להם בתחלה שבאו עלי אנשים שאינם מהוגנים אמרתי מקודשת אני עכשיו שבאו עלי אנשים מהוגנים עמדתי וקדשתי את עצמי וזו הלכה העלה רב אחא שר הכירה לפני חכמ' באושא ואמרו אם נתנה אמתל' לדבריה נאמנת בעא מיניה שמואל מרב אמרה טמאה אני וחזרה ואמרה מהורה אני מהו אמר ליה אף בוו אם נתנה

תרי ותו יניחו אי ערער דפנס משפחה גלי
מלתא בעלמא הוא לעולם אימא לך ערער
גדולנותא וקאמרי הני ידעינן ביה דעבר תשובה
א"ר זורא הא מלתא מרבי אבא שמעי לי ואי
לאו רבי אבא דמן עכו שכחתה ג' שישבו לקיים
לאו השטר ומת אחד מהם צריכין למיכתב
במותב בלמא הוינא אחד ליתודי אמר רב
זמון בר יצחק ואי כתב ביה שמרא דין נפק
לקדמנא בי דינא תו לא צריך ודלמא בית דין
חצוף הוא וכדשמואל דאמר שמואל שנים שדני
דיניהם דין אלא שנקרא ב"ד חצוף דכתיב ביה
בי דינא דרבנא אשי ודלמא רבנן דבי רב אשי
כדשמואל סבירא להו דכתיב ביה ואמר לנא
רבנא אשי: מתנ' האשה שאמרה אשת איש
הייתי וגורשה ואי נאמנת שהפה שאמר הוא
הפה שהתיר ואם יש עדים שהייתה אשת איש
והיא אומרת וגורשה אני אינה נאמנת אמרה
נשכיתי ומהורה אני נאמנת שהפה שאמר
הוא הפה שהתיר ואם יש עדים שנשכית והיא
אומרת מהורה אני אינה נאמנת ואם משנשאת
בזו עדים הרי זו לא תצא: גמ' א"ר אסי מנין
להפה שאמר הוא הפה שהתיר מן התורה
שנאמר את בתי נתתי לאיש הזה לאשה לאיש
אסרה הזה היתירה ל' קרא סברא היא היא
אסרה והוא שרי לה אלא כי איצטרך קרא
לכדרכ הונא אמר רב ד"ר הונא אמר רב מנין
לאב שנאמן לאסור את בתו מן התורה שנאמר
את בתי נתתי לאיש הזה למה לי מיבעי ליה
לכדרכי ר' יונה דתני ר' יונה את בתי נתתי
לאיש הזה הזה ולא ליבם ת"ר האשה שאמרה
אשת איש אני וחורה ואמרה פנויה אני נאמנת
והא שוויה בנפשו חתיכה אחת: ואמרה אמר רבא
רבא כי הונא כגון שנשנתה אמתלא לדבריה תניא
גמי רב אמרה אשת איש אני וחורה ואמרה
פנויה אני אינה נאמנת ואם נתנה אמתלא
לדבריה נאמנת ומועשה גמי באשה אחת גדולה
שהייתה גדולה בנוי וקפצו עליה בני אדם
לקרשה ואמרה להם מקודשת אני לימים עמדה
מים מה ראינו לעשות כן אמרה להם בתחלה
אמרתיו מקודשת אני עכשיו שבאו עמי אנשים
מי וזו הלכה העלה רב אחא שר הכיור לא פני
מת' לדבריה נאמנת בעמי מנייה שמואל מרב
תהורה אני מהו אמר ליה אף כזו אם נתנה

כב:

האשה שנתארמלה פרק שני כתובות

אמתלא לדבריה נאמנת וגם באופן זה אם מסבירה טעם מדוע שיקרה בהתחלה נאמנת, והוא ג"כ משום הפה שאסר הוא הפה שהתיר, תנא

מיניה ארבעים וימנין הלכה זו הוא חזר ולמד ממנו ארבעים פעם ואפילו הכי לא עזר שמואל עוצר צנפשיה פעם אחת אמרה לו אשתו כן ונתנה אמתלא לדבריה ופירש הימנה עד שטבלה: וכך החמיר רק לעצמו.

ת"ר שנים עדים אומרים מת בעלה ושנים אומרים לא מת, שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה, הרי זו לא תנשא, מחמת הספק שמא היא אשת איש ואם נשאת לא תלא ולקמיה פריך תרי ותרי נינהו: ומסביר רש"י שהגמרא תשאל הרי זו עדות של שניים נגד שניים ומדוע לא תצא, רבי מנחם בר יוסי אומר תצא, אמר רבי מנחם בר יוסי אימתי אני אומר תצא בזמן שצאו עדים אותם שאלמו לא מת: והיא אשת איש ואסורה ואח"כ הלכה ונשאת דינה שתצא, אבל נשאת על פי העדים שאמרו שמת בעלה, ואח"כ באו עדים שלא מת לא תצא,

שואלת הגמרא - מכדי בכל אופן הרי הם תרי ותרי נינהו ולפיכך זה ספק הבא עליה דינו תאסר תלוי קאי מפני ש צל על ספק אשת איש שהוא ב כרת: ואם כן תצא,

א"ר ששת בגון שנשאת לאחד מעדיה שאלמו מת, דאין אסר תלוי חלל למי שלבו נוקפו מחמת הספק

אמתלא. משל וטעם למה אמרה תחלה מקודשת אני: **אם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת.** הואיל ונתנה אמתלא נאמנת: **אמרה טמאה אני.** אמרה לבעלה נדה אני: **טמאה אני.** לא הייתי נדה: **לא עזר שמואל עוצר צנפשיה.** פעם אחת אמרה לו אשתו כן ונתנה אמתלא לדבריה ופירש הימנה עד שטבלה: **לא תלא.** ולקמיה פריך תרי ותרי נינהו: **שצאו עדים.** שאלמו לא מת: **תאסר תלוי.** צל על ספק כרת: **לאחד מעדיה.** שאלמו מת דאין אסר תלוי חלל למי שלבו נוקפו וזה אומר כרי לי: **תאמרת כרי לי.** אין לבי נוקפי שצרי לי חילו היה קיים היה צל: **סרגמה.** להא דר' יוחנן: **עזר אחד.** ולאו שנים איתמר חלל עד אומר כו' ועד אומר כו': **הימנוהו רבנן כפרי.** לומר מת כדאמרין ביצמות דהאשה מתוך חומר שהחמרת עליה כסופה הקלתה עליה בתחלתה: **אפי' לכתלה נמי.** תינשא: **דב צא.** ביצמות צפ' שני: **סרוייהו צאש איש קא מספדי.** שניהן מעדין שאלת איש היתה: **מיסא אינה יכולה מכתשו.** אם יצא בעלה אינה יכולה לומר מת אשה הלכך אי לאו דברי לה שמת מירתתא ולא מינסבא: **גירושין יכולה מכתשו.** אם יצא ויאמר לא גירשתך הוא תאמר גירשתני הלכך אי שרית לה סמכה להכחשה ומינסבא על פי עדים הללו מספק ולא מירתתא למידק שפיר: **עשיו מ.** הוסי: **ליולא לברור.** אם אמרו טבע במים או חללו ארי אין אנו יכולין לברר הדברים הלכך לתתלה לא תינשא ואם ניסת לא תלא כרבנן וכשניסת לאחד מעדיה: **אחוי גיטין.** אירכס לי: **הרי זו לא תנשא.** לאחר:

מכחשתו ומי חציפה כולי האי והאמר רב המנונא האשה שאמרה לבעלה גרשתני נאמנת חוקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה הני מילי היבא דליבא עדים דקא מסייעי לה אבל היבא דאיבא עדים דקא מסייעי לה מעיזה ומעיזה רב אסי אמר כגון דאמרי עדים עכשיו מת עכשיו גירשה מיתה ליבא לברורה גירושין איבא לברורה דאמרין לה אם איתא דהכי הוה אחוי לן גיטין תנו רבנן שנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תצא שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת תצא

וזה העד שקידשה הוא אומר כרי לי שמת ולפיכך אין לבו נוקפו ואינו מתחייב בקרבן אשם:

ושואלת הגמרא היא גופה באשם תלוי קיימא הרי גם האישה מתחייבת באשם, עונה הגמרא, שגם לגבי האישה מדובר תאמרת כרי לי אין לבי נוקפי שצרי לי מפני שעבר זמן רב וחילו היה קיים היה צל:

אמר רבי יוחנן שנים אומרים מת, ושנים אומרים לא מת, הרי זו לא תנשא, מחמת הספק איזו מהם עדות אמת, ואם נשאת לא תצא, שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת תצא,

שואלת הגמרא מאי שנא רישא מה שונה הדין הראשון בספק עדות מיתת הבעל, פסק רבי יוחנן - אם נשאת לא תצא ומאי שנא סיפא בספק עדות שגירשה אם נשאת תצא,

אמר אביי - סרגמה תפרש להא דר' יוחנן: עזר אחד ולאו שנים איתמר, לא דיבר רבי יוחנן על עדות של שניים חלל עד אומר כו' ועד אומר כו': ולכן ברישא של דבריו בעדות על מיתת הבעל, עד אחד

אומר לא מת ועד אחד אומר מת הימנוהו רבנן כרי תרי האמינו חכמים כעדות שניים לומר מת, כדאמרין ביצמות דהאשה מתוך חומר שהחמרת עליה כסופה שאם בא בעלה אתה נותן עליה כל הדברים האלו שנאמר שם במשנה שתצא מזה ומזה ומפסידה כתובה וכו', הקלתה עליה בתחלתה להתירה לינשא מפני שהיא חוששת שמא תתקלקל ולא מינסבא עד דבדקה שפיר: וכדאמר עולא - דאמר עולא כל מקום

כב:

האשה שנתארמלה פרק שני כתובות

שהאמינה תורה עד אחד הרי כאן שנים העד שאומר שמת נחשבת לעדות שניים והאי דקאמר לא מת והעד השני שאומר לא מת הוה

ל'יה חד וזאת עדות יחיד ואין דבריו של אחד במקום שנים, אי הכי אפי' לכתחלה נמי תנשא, ומדוע פסק רבי יוחנן שלכתחילה לא משום דרצ אסי ציצמות צפ' שני: ששם רב אסי הביא פסוק זה כטעם על משנה שעניינה גם כן נישואין בחשש איסור, דא"ר אסי הסר ממך עקשות פה ולזות שפתים הרחק ממך ומפרש רש"י במשלי (פרק ד פסוק כ"ד) הסר ממך עקשות פה. לא תעשה דבר שילעיוזו בו הבריות ויעקימו עליך פיהם: עקשות פה. לשון עקום כמו תם אני ויעקשני (איוב ט) ובמשנה שיניה עקומות ועקושות: ולזות שפתים.

עקמימות שפתים שלא ירחיבו הבריות פה עליך:

אבל ה סיפא של דברי רבי יוחנן שעד אחד אומר נתגרשה ועד אחד אומר לא נתגרשה תרויהו **נאשת איש קמסהדי שניהן מעידין שאשת איש היתה:** כי גם האומר שנתגרשה מודה שהייתה אשת איש, והרי זה כמו שיש כאן שני עדים שהיא אשת איש והאי דקאמר נתגרשה הוה ל'יה חד ורק אחד אומר שנתגרשה ואין דבריו של אחד במקום שנים.

פירוש נוסף לדברי רבי יוחנן, **רבא אמר - לעולם תרי ותרי נינהו** מדובר בעדות של שניים נגד שניים וראה ר' יוחנן דבריו של ר' מנחם בר יוסי

אממלא. משל וטעם למה אמרה תחלה מקודשת אני: אם נתנה אממלא לדבריה נאמנמ. הואיל ונתנה אממלא נאמנמ: אמרה עמאמי אני. אמרה לבעלה נדה אני: עטורה אני. לא הייתי נדה: לא עבד שמואל עובדא צנפטיס. פעם אחת אמרה לו אשתו כן ונתנה אממלא לדבריה ופירש הימנה עד שטבלה: לא סלא. ולקמיה פריך תרי ותרי נינהו: שפא עדיס. שאמרו לא מת: צאסס סלוי. צא על ספק כרת: לאחד מעדיה. שאמרו מת דאין אשס סלוי אלא למי שלכו נוקפו וזה אומר כרי לי: צאומרת כרי לי. אין לבי נוקפי כרי לי אילו היה קיים היה צא: סרגמסה. להא דר' יוחנן: צעד אחד. ולאו שנים אימרת אלא עד אומר כו' ועד אומר כו': הימנוסו רבנן צפטיס. לומר מת כדלמדין ביצמות צהאסס מתוך חומר שהחמרת עליה צסופה הקלתה עליה בתחלתה: אפי' לכתחלה נמי. תינשא: דרב אסי. ציצמות צפ' שני: סרוויסו צאסס איש קא מסהדי. שניהן מעידין שאשת איש היתה: מיסה אינה יכולה מכתססו. אם יצא בעלה אינה יכולה לומר מת אשה הלכך אי לאו דברי לה שמת מירתתא ולא מינסצא: גירושין יכולה מכתססו. אם יצא ויאמר לא גירשתיך היא תאמר גירשתי הלכך אי שרית לה סמכה אהכחשה ומינסצא על פי עדים הללו מספק ולא מירתתא למידק שפיר: עכשיו מה. הויס: ליוצא לברורס. אם אמרו טבע צמים או אכלו ארי אין אנו יכולין לברר הדברים הלכך לכתחלה לא תינשא ואם ניסת לא תלא כרבינן וכשניסת לאחד מעדיה: אחוי גיטין. דבשעתא פורתא לא מהימנא למימר אירכס לי: כרי וו לא סנשא. לאחר:

מכחשתו ומי חציפה כולי האי והאמר רב המנונא האשה שאמרה לבעלה גרשתי נאמנת חזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה הני מילי היבא דליבא עדים דקא מסייעי לה אבל היבא דאיבא עדים דקא מסייעי לה מעיזה ומעיזה רב אסי אמר כגון דאמרי עדים עכשיו מת עכשיו גירשה מיתה ליבא לברורה גירושין איבא לברורה דאמרינן לה אם איתא דהכי הוה אחוי לן גיטין תנו רבנן שנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תצא שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת תצא

שאמר בבירייתא למעלה שאם נשאת תצא רק בגרושין ולא ראה ולא סבר כך במיתה ולכן לא תצא מאי מעמא ומה הטעם החילוק, בעדות לגבי מיתה אינה יכולה לומר מת אשה, הלכך אי לאו דברי לה שמת ואם לא שברור לה ומרגישה שבעלה מת מירתתא ולא מינסצא מפחדת ולא תנשא לאחר: אבל גרושין יכולה מכתססו אם יצא בעלה ויאמר לא גירשתיך, היא תאמר ותוכל להכחישו בפניו ולהעיז לומר גירשתי, הלכך אי שרית לה אם תתיר לה להינשא סמכה אהכחשה תסמוך על האפשרות שיש לה להכחיש ומינסצא על פי עדים הללו מספק, ולא מירתתא למידק שפיר שאינה גרושה באמת:

שואלת הגמרא ומי חציפה כולי האי שאשה אע"פ שלא נתגרשה תאמר בפני בעלה גרשתי והאמר רב המנונא האשה שאמרה לבעלה גרשתי חזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה ולפיכך היא אומרת אמת שגירשה,

מתרצת הגמרא הני מילי שאומרת גרשתי ונאמנת היבא דליבא עדים דקא מסייעי לה כשאין עדים שמסייעים לה לשקר, וזה רק היא כנגד בעלה אבל היבא דאיבא עדים דקא מסייעי לה עדי השקר שאמרו שנגרשה מעיזה ומעיזה לשקר בפני בעלה ולומר גרשתי,

כב:

האשה שנתארמלה פרק שני כתובות

ועוד פירוש לדברי רבי יוחנן **רב אסי אמר - כגון דאמרי עדים עכשיו**
מת היום: עכשיו גירשה, והחילוק הוא מפני שעדות על מיתה

ליכא לזרורה אם אמרו טבע צמים, או אכלו ארי, אין אנו יכולין לזרר הדזרים, הלכך לכתחלה לא תינשא, ואם ניסת לא תלא כרצנן, וכשניסת לאחד מעדיה: כפי שהעמיד רב ששת את הברייתא לעיל, אבל עדות **גירושין** שאמרו היום נתגרשה **איכא לברורה** אפשר לברר אם נכונה **דאמרינן** לה **אם איתא דהכי** הוה שאומרים לה שאם באמת כך היה **אחוי** לן **גיטיך** הראי לנו הגט דבשעתא פורתא לא מהימנא למימר אירכס לי שבזמן מועט לא נאמנת לומר כבר אבד לי הגט:

תנו רבנן אישה שאין אנו יודעים אם היא פנויה או אשת איש, ובאים **שנים אומרים נתקדשה** והרי היא אשת איש ואסורה להינשא **ושנים אומרים לא נתקדשה** והיא פנויה **הרי זו לא תנשא** לאחר: מחמת הספק **ואם נשאת לא תצא**, אשת איש ש **שנים אומרים נתגרשה**, ומותרת להינשא **ושנים אומרים לא נתגרשה** ואסורה **הרי זו לא תנשא** לאחר **ואם נשאת תצא**

אמתלא. משל וטעם למה אמרה תחלה מקודשת אני: אם נסנה אמתלא לדבריה נאמנת. הואיל ונחנה אמתלא נאמנת: אמרה טמאה אני. אמרה לבעלה נדה אני: טהורס אני. לא הייתי נדה: לא עבד שמואל עובדא בנפשיס. פעם אחת אמרה לו אשתו כן ונחנה אמתלא לדבריה ופירש הימנה עד שטבעה: לא טלא. ולקמיה פריך תרי ותרי נינהו: שכלא עדיס. שאמרו לא מת: כלשס טלוי. כל על ספק כרת: לאחד מעדיה. שאמרו מת דאין אשס טלוי אלא למי שלכו נוקפו וזה אומר כרי לי: כלומרת כרי לי. אין לבי נוקפי שכרי לי אילו היה קיים היה כל: סרגמס. להא דר' יוחנן: בעד אחד. ולאו שנים אייתמר אלא עד אומר כר' ועד אומר כר': סימנושו רבנן ככפרי. לומר מת כדאמרינן ביבמות כהאשה מתוך חומר שהחמרת עליה בסופה הקלתה עליה בתחלתה: אפי' לכתלה נמי. תינשא: דרב אסי. ביבמות כפ' שני: סרווישו כלשס איש קא מספדי. שניהן מעידין שאשת איש הייתה: מיספ אינה יכולה מכתשסו. אם יכל בעלה אינה יכולה לומר מת אתה הלכך אי לאו דכרי לה שמת מירתתא ולא מיינסכל: גיטשין יכולס מכתשסו. אם יכל ויתמר לא גירשתיך היא תאמר גירשתי הלכך אי שרית לה סמכה אהכחשה ומיינסכל על פי עדים הללו מספק ולא מירתתא למידק שפיר: עכשיו מת. היום: ליכא לזרורה. אם אמרו טבע צמים או אכלו ארי אין אנו יכולין לזרר הדזרים הלכך לכתחלה לא תינשא ואם ניסת לא תלא כרצנן וכשניסת לאחד מעדיה: אחוי גיטיך. דבשעתא פורתא לא מהימנא למימר אירכס לי: הרי זו לא תנשא. לאחר:

מכחשתו ומי חציפה כולי האי והאמר רב המנונא האשה שאמרה לבעלה גרשתי נאמנת חזקה אין אשה מעיזה פניה בפני בעלה הני מילי היכא דליכא עדים דקא מסייעי לה אבל היכא דאיכא עדים דקא מסייעי לה מעיזה ומעיזה רב אסי אמר כגון דאמרי עדים עכשיו מת עכשיו גירשה מיתה ליכא לברורה גירושין איכא לברורה דאמרינן לה אם איתא דהכי הוה אחוי לן גיטיך תנו רבנן שנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת לא תצא שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה הרי זו לא תנשא ואם נשאת תצא